

Bruksela, dnia 28.5.2014 r.
COM(2014) 330 final

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Europejska strategia bezpieczeństwa energetycznego

{SWD(2014) 330 final}

Dobrobyt i bezpieczeństwo Unii Europejskiej zależą od stabilnych i obfitych dostaw energii. Dowodem sukcesu państw członkowskich i UE w tym względzie jest fakt, że obywatele w większości państw członkowskich nie doświadczyli trwałych zakłóceń w zaopatrzeniu w energię od czasu kryzysu naftowego z lat 70. XX w. Dla większości obywateli energia jest dostępna bez przerwy, wszechobecna i dyskretna. Sytuacja ta ma poważny wpływ na czynniki, które stanowią o krajowych decyzjach w sprawie polityki energetycznej, przy czym bezpieczeństwa dostaw nie traktuje się na równi z innymi kwestiami.

Niemniej jednak w sezonach zimowych lat 2006 i 2009 obywatele UE w niektórych wschodnioeuropejskich państwach członkowskich doświadczyli poważnych czasowych zakłóceń w dostawach gazu. Był to brutalny „dzwonek alarmowy” ukazujący potrzebę stworzenia wspólnej europejskiej polityki energetycznej. Od tego czasu podjęto wiele działań w celu zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego UE w zakresie dostaw gazu i zmniejszenia liczby państw członkowskich, które są uzależnione wyłącznie od jednego dostawcy. Jednak mimo wszystkich swoich osiągnięć w zakresie rozwoju infrastruktury i dywersyfikacji dostaw, UE jest w dalszym ciągu podatna na zewnętrzne kryzysy energetyczne, co wyraźnie pokazują poniższe dane. UE potrzebuje zatem twardej strategii na rzecz bezpieczeństwa energetycznego, która sprzyjałaby odporności na wstrząsy oraz zakłócenia dostaw energii w perspektywie krótkoterminowej i zmniejszeniu zależności od poszczególnych paliw, dostawców energii i tras przesyłowych w perspektywie długoterminowej. Decydenci na szczeblu krajowym i unijnym muszą unaooczyć obywatelom, jakie możliwości wyboru pociągnie za sobą ograniczenie tego uzależnienia.

Najważniejsze fakty i liczby dotyczące bezpieczeństwa energetycznego UE

- Obecnie UE importuje 53 % zużywanej przez siebie energii. Zależność od importu energii jest największa w przypadku ropy naftowej (prawie 90 %), gazu ziemnego (66 %), a w mniejszym stopniu do paliw stałych (42 %) oraz paliwa jądrowego (40 %).
- Bezpieczeństwo dostaw energii dotyczy każdego państwa członkowskiego, mimo że w niektórych z nich sytuacja jest mniej pewna niż w innych. Jest to ważne zwłaszcza dla regionów mniej zintegrowanych i posiadających mniej połączeń, takich jak państwa bałtyckie i państwa Europy Wschodniej.
- Najbardziej palącą kwestią dotyczącą bezpieczeństwa dostaw energii jest silne uzależnienie od jednego zewnętrznego dostawcy. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do gazu, lecz dotyczy również energii elektrycznej:
 - sześć państw członkowskich zależy od Rosji jako jedyne zewnętrznego dostawcy całego importowanego gazu, a trzy z nich wykorzystują gaz ziemny do zaspokojenia ponad jednej czwartej swojego całkowitego zapotrzebowania na energię. W 2013 r. dostawy z Rosji stanowiły 39 % importu gazu ziemnego do UE lub 27 % unijnego zużycia gazu; Rosja eksportowała 71 % swojego gazu do Europy, z czego najwięcej do Niemiec i Włoch (zob. załącznik 1);
 - jeśli chodzi o energię elektryczną, trzy państwa członkowskie (Estonia, Łotwa i Litwa) są uzależnione od jednego zewnętrznego operatora pod względem obsługi oraz zbilansowania sieci elektrycznej.
- Opłaty ponoszone przez UE za energię ze źródeł zewnętrznych wynoszą ponad 1 mld euro dziennie (około 400 mld EUR w 2013 r.) i odpowiadają ponad jednej

piątej całkowitego importu UE. Wartość importu ropy naftowej i produktów ropopochodnych do UE wynosi ponad 300 mld EUR, z czego jedna trzecia pochodzi z Rosji.

- Bezpieczeństwo energetyczne UE należy także postrzegać w kontekście wzrastającego światowego zapotrzebowania na energię, które według szacunków ma wzrosnąć o 27 % do 2030 r. przy jednoczesnych znaczących zmianach w dostawach energii i przepływach handlowych.

Opisana poniżej strategia opiera się na atutach i doświadczeniach zdobytych w ramach stosowania obecnej polityki oraz dzięki skuteczności reakcji Unii na poprzednie kryzysy energetyczne: Europa poczyniła ogromny postęp w procesie tworzenia wewnętrznego rynku energii o ulepszonej sieci połączeń; jest ona w światowej czołówce pod względem zmniejszania energochłonności i ma bardziej zrównoważony koszyk energetyczny niż jej główni partnerzy.

Nazbyt często jednak kwestie bezpieczeństwa energetycznego są podejmowane wyłącznie na poziomie krajowym i nie uwzględnia się w pełni współzależności państw członkowskich. Kluczem do poprawy bezpieczeństwa energetycznego jest, po pierwsze – bardziej zbiorowe podejście oparte na dobrze funkcjonującym rynku wewnętrznym i lepszej współpracy na szczeblu regionalnym i europejskim, szczególnie w przypadku koordynacji rozwoju sieci i otwarcia rynków, a po drugie – bardziej spójne działania zewnętrzne. Obejmuje to zagwarantowanie za pomocą instrumentów rozszerzenia, aby te zasady były stosowane przez kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące.

W chwili obecnej UE jest jedynym dużym podmiotem gospodarczym produkującym 50 % swojej energii elektrycznej bez emisji gazów cieplarnianych.¹ Sytuację tę należy utrzymać. W perspektywie długoterminowej bezpieczeństwu energetycznemu Unii sprzyja nierozzerwalnie z nim związana konieczność przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną, co pozwala zmniejszać zużycie importowanych paliw kopalnych. Niniejsza europejska strategia bezpieczeństwa energetycznego stanowi zatem nieodłączną część ram klimatyczno-energetycznych na rok 2030², a także jest w pełni spójna z unijnymi celami w zakresie konkurencyjności i polityki przemysłowej³. Dlatego też ważne jest, by decyzje w sprawie tych ram były podejmowane szybko, jak zaleca Rada Europejska, oraz aby państwa członkowskie wspólnie przystąpiły do przygotowania i wdrożenia długoterminowych planów na rzecz konkurencyjnego, zrównoważonego i bezpiecznego sektora energetycznego. Aby zmierzyć się z problemem bezpieczeństwa energetycznego w szybko zmieniającym się środowisku, konieczna jest elastyczność oraz zdolność do adaptacji i zmian. W związku z tym możliwe jest, że niniejsza strategia będzie musiała ewoluować stosownie do zmieniających się okoliczności.

W strategii określono obszary, w których należy podjąć decyzje lub wdrożyć konkretne działania w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej w celu reagowania na problemy związane z bezpieczeństwem energetycznym. Jej podstawą jest osiem kluczowych filarów, które razem sprzyjają ściślejszej współpracy korzystnej dla wszystkich państw członkowskich przy jednoczesnym poszanowaniu krajowych wyborów dotyczących energii, i opierają się na zasadzie solidarności:

¹ 23 % energii ze źródeł odnawialnych i 27 % energii jądrowej.

² COM(2014) 15.

³ Komunikat Komisji „Działania na rzecz odrodzenia przemysłu europejskiego”, COM(2014) 014.

1. natychmiastowe działania mające na celu zwiększenie zdolności UE do przezwyciężenia poważnych zakłóceń w okresie zimowym 2014/2015;
2. wzmocnienie mechanizmów solidarności/mechanizmów reagowania w sytuacji nadzwyczajnej, w tym koordynacji ocen ryzyka i planowania awaryjnego; oraz ochrona strategicznej infrastruktury;
3. zmniejszanie zapotrzebowania na energię;
4. budowanie dobrze funkcjonującego i w pełni zintegrowanego rynku wewnętrznego;
5. zwiększenie produkcji energii w Unii Europejskiej;
6. dalszy rozwój technologii energetycznych;
7. zróżnicowanie dostaw zewnętrznych oraz powiązanej z nimi infrastruktury;
8. poprawa koordynacji krajowych polityk energetycznych oraz przemawianie jednym głosem w zewnętrznej polityce energetycznej.

1. NATYCHMIASTOWE DZIAŁANIA MAJĄCE NA CELU ZWIĘKSZENIE ZDOLNOŚCI UE DO PRZEZWYCIEŻENIA POWAŻNYCH ZAKŁÓCEŃ W OKRESIE ZIMOWYM 2014/2015

W związku z bieżącymi wydarzeniami na Ukrainie i możliwością wystąpienia zakłóceń w dostawach energii, krótkoterminowe działania muszą dotyczyć tych krajów, które są zależne od jednego dostawcy gazu.

Jeśli chodzi o najbliższy sezon zimowy, Komisja będzie współpracować z państwami członkowskimi, organami regulacyjnymi, operatorami systemów przesyłowych i innymi operatorami w celu zwiększenia gotowości Unii na ewentualne zakłócenia. Szczególny nacisk będzie położony na obszary szczególnie narażone, na zwiększanie pojemności magazynowej (np. pełne wykorzystanie łotewskiej pojemności magazynowej w regionie Morza Bałtyckiego), na tworzenie rewersów (wykorzystanie udanego przykładu protokołu ustaleń Słowacji/Ukrainy), na opracowanie planów bezpieczeństwa dostaw na szczeblu regionalnym oraz na lepsze wykorzystanie potencjału skroplonego gazu ziemnego (LNG).

Główne działania

Komisja i państwa członkowskie powinny:

- zacieśnić współpracę w ramach Grupy Koordynacyjnej ds. Gazu⁴, a w szczególności nadal monitorować przepływy gazu ziemnego i poziom magazynowania gazu oraz koordynować na szczeblu unijnym lub regionalnym oceny ryzyka krajowego i plany reagowania awaryjnego;
- aktualizować oceny ryzyka oraz plany działań zapobiegawczych i plany na wypadek sytuacji nadzwyczajnej zgodnie z przepisami rozporządzenia 994/2010;
- rozpocząć testy warunków skrajnych w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego w związku z ryzykiem zakłóceń w dostawach w nadchodzącym okresie zimowym oraz, w razie potrzeby, opracować mechanizmy zabezpieczające, takie jak zwiększenie zapasów gazu, rozwój infrastruktury awaryjnej i przepływów w obu kierunkach oraz zmniejszanie zapotrzebowania na energię lub przejście na paliwa alternatywne w

⁴ Ustanowionej rozporządzeniem (UE) nr 994/2010 w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego.

bardzo krótkim terminie;

- kontynuować współpracę z dostawcami gazu i operatorami systemów przesyłowych w celu zidentyfikowania możliwych źródeł dodatkowych krótkoterminowych dostaw, zwłaszcza LNG.

2. WZMOCNIENIE MECHANIZMÓW SOLIDARNOŚCI/MECHANIZMÓW REAGOWANIA W SYTUACJI NADZWYCZAJNEJ, W TYM KOORDYNACJI OCEN RYZYKA I PLANOWANIA AWARYJNEGO; ORAZ OCHRONA STRATEGICZNEJ INFRASTRUKTURY

Nadrzędny priorytet UE to: zapewnienie najlepszego możliwego przygotowania i planowania, które pozwoliłyby zwiększyć odporność na nagłe zakłócenia w dostawach energii, zapewnienie ochrony strategicznej infrastruktury oraz wspólnego wsparcia dla państw członkowskich będących w najbardziej niepewnej sytuacji.

2.1. Zapasy ropy naftowej

Państwa członkowskie są zobowiązane do zgromadzenia i utrzymywania minimalnych rezerw ropy naftowej i produktów ropopochodnych, co pozwoli ograniczyć ryzyko zakłóceń w dostawach⁵. Obecne zapasy odpowiadają zapotrzebowaniu na około 120 dni, co znacznie przewyższa minimalne wymagane zaopatrzenie na 90 dni. Ponadto obowiązek utrzymywania zapasów przez UE jest zgodny i powiązany z obowiązkiem zgromadzenia zapasu ropy naftowej w ramach Międzynarodowej Agencji Energetycznej (MAE). Stosowność i skuteczność tych instrumentów została udowodniona. Gwarancja, że fizyczny niedobór energii prawdopodobnie nie wystąpi jest podstawowym elementem pozwalającym powstrzymać wahania cen w przypadku kryzysu. UE powinna zatem propagować dalszą współpracę międzynarodową i przejrzystość, jeśli chodzi o zapasy ropy i rynki ropy, zwłaszcza jeśli chodzi o nowych dużych konsumentów, takich jak Chiny czy Indie.

2.2. Zapobieganie zakłóceniom w dostawach gazu i ograniczanie zagrożeń

Od czasu kryzysów w latach 2006 i 2009 UE zwiększyła swoje możliwości w zakresie koordynacji w celu uniknięcia i ograniczenia ewentualnych zakłóceń w dostawach gazu⁶. Inwestycje w infrastrukturę zapasową są obecnie obowiązkowe: do dnia 3 grudnia 2014 r. państwa członkowskie muszą być w stanie sprostać zapotrzebowaniu szczytowemu nawet w przypadku zakłócenia w pracy jedyne największego obiektu infrastruktury. Ponadto przepływy w obu kierunkach muszą funkcjonować na wszystkich transgranicznych połączeniach międzysystemowych między państwami członkowskimi.

UE jest także lepiej przygotowana na zakłócenia w dostawach gazu. Istnieją europejskie przepisy mające na celu zabezpieczenie dostaw dla odbiorców chronionych (np. klientów, którzy wykorzystują gaz w celach grzewczych) w skrajnych warunkach, w tym w przypadku zakłócenia pracy infrastruktury w normalnych warunkach zimowych; państwa członkowskie muszą sporządzać plany gotowości na wypadek zagrożeń i plany

⁵ Dyrektywa Rady 2009/119/WE z dnia 14 września 2009 r. nakładająca na państwa członkowskie obowiązek utrzymywania minimalnych zapasów ropy naftowej lub produktów ropopochodnych.

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 994/2010 z dnia 20 października 2010 r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylenia dyrektywy Rady 2004/67/WE.

działania w sytuacjach wyjątkowych. Grupa Koordynacyjna ds. Gazu, obejmująca państwa członkowskie, organy regulacyjne i wszystkie zainteresowane strony, okazała się skuteczną ogólnounijną platformą służącą do wymiany informacji między ekspertami i koordynowania działań. Przepisy te stanowią europejskie ramy, które pozwalają zbudować zaufanie i zapewniają solidarność, gwarantując bowiem, że państwa członkowskie wypełniają swoje krajowe zobowiązania i wspólnie działają na rzecz poprawy bezpieczeństwa dostaw.

Dotychczasowe doświadczenie w zakresie bezpieczeństwa dostaw gazu pokazuje, że w dalszej współpracy transgranicznej występują synergie, na przykład polegające na opracowaniu ocen ryzyka (testów warunków skrajnych) i planów bezpieczeństwa dostaw na szczeblu regionalnym i unijnym, na ustanowieniu ram regulacyjnych dotyczących magazynowania gazu, uznających jego strategiczne znaczenie dla bezpieczeństwa dostaw, lub na opracowaniu bardziej precyzyjnej, obowiązującej w całej UE definicji „odbiorców chronionych”. Będzie to częścią pełnego przeglądu istniejących przepisów rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa dostaw gazu i ich realizacji, który Komisja sfinalizuje przed końcem 2014 r.

Ponadto na szczeblu międzynarodowym nowe instrumenty bezpieczeństwa dostaw mogłyby zostać opracowane wspólnie z głównymi partnerami strategicznymi. Zgromadzenie minimalnej części istniejących rezerw energetycznych we wspólnej wirtualnej rezerwie zasobów – np. w ramach MAE – pozwoliłoby na szybkie reagowanie w przypadku niewielkiego zakłócenia.⁷

2.3. Ochrona infrastruktury krytycznej

UE przystąpiła do opracowywania strategii politycznej dotyczącej fizycznej ochrony (przed zagrożeniami, ryzykiem itp.) infrastruktury krytycznej, która obejmuje infrastrukturę energetyczną⁸. Coraz większą uwagę należy zwracać na bezpieczeństwo informatyczne. Ponadto konieczne jest rozpoczęcie szerszej debaty na temat ochrony strategicznej infrastruktury energetycznej, np. systemów przesyłowych gazu i energii elektrycznej, dzięki którym wszyscy konsumenci mają dostęp do podstawowych usług. Debata ta powinna dotyczyć kontroli strategicznej infrastruktury przez podmioty spoza UE, zwłaszcza przez przedsiębiorstwa państwowe, banki krajowe lub fundusze państwowe pochodzące z najważniejszych krajów dostawców, których celem jest penetracja rynku energetycznego UE lub utrudnianie dywersyfikacji, a nie rozwój unijnej sieci i infrastruktury. Należy zagwarantować przestrzeganie przepisów UE we wszystkich przypadkach nabywania infrastruktury strategicznej przez nabywców spoza UE. Należy również ocenić zalety całościowego systemu energetycznego, w którym w odpowiedni sposób wyważona jest scentralizowana i zdecentralizowana produkcja energii, celem stworzenia systemu, który będzie jednocześnie racjonalny pod względem kosztów i odporny na przestoje w poszczególnych głównych obiektach.

Istniejące przepisy dotyczące rozdzielania działalności w zakresie przesyłu gazu już w chwili obecnej przewidują mechanizm mający zapewnić, aby operatorzy systemów przesyłowych kontrolowani przez podmioty spoza UE wypełniali te same obowiązki, co operatorzy kontrolowani przez podmioty z UE. Jak jednak pokazują niedawne przypadki

⁷ Możliwość tę przedstawiono we wspólnym oświadczeniu przyjętym w dniu 6 maja 2014 r. w Rzymie na posiedzeniu ministrów ds. energii grupy G7.

⁸ Dyrektywa 2008/114/WE z dnia 8 grudnia 2008 r. w sprawie rozpoznawania i wyznaczania europejskiej infrastruktury krytycznej oraz oceny potrzeb w zakresie poprawy jej ochrony.

pewnych podmiotów spoza UE pragnących uchylić się od przestrzegania przepisów UE na terytorium UE, konieczne jest być może bardziej rygorystyczne stosowanie i ewentualne wzmocnienie mających zastosowanie przepisów na poziomie UE i państw członkowskich. W tym kontekście zagwarantować należy również poszanowanie zasad rynku wewnętrznego UE, szczególnie jeśli chodzi o zamówienia publiczne.

2.4. Mechanizmy solidarności między państwami członkowskimi

Solidarność, która stanowi cechę wyróżniającą UE, wymaga praktycznego wsparcia dla tych państw członkowskich, które są szczególnie narażone na poważne zakłócenia w dostawach energii. W celu zapewnienia minimalnego poziomu wewnątrzunijnych dostaw paliw alternatywnych będących uzupełnieniem zapasów interwencyjnych należy zatem zorganizować i poddawać systematycznej ocenie odpowiednie planowanie awaryjne oparte na testach warunków skrajnych dla systemów energetycznych i dyskusjach z organami krajowymi i przemysłem. W związku z bieżącymi wydarzeniami należy pilnie skupić uwagę na państwach członkowskich leżących przy wschodniej granicy UE; w stosownych przypadkach do mechanizmów tych mogłyby zostać włączone kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące.

Główne działania

Komisja zamierza:

- dokonać przeglądu istniejących mechanizmów zapewniających bezpieczeństwo dostaw energii oraz, w razie potrzeby, zaproponować ich wzmocnienie, a także środki służące ochronie strategicznej infrastruktury energetycznej i równowadze między jej elementami scentralizowanymi i zdecentralizowanymi;
- zaproponować państwom członkowskim i przedstawicielom przemysłu nowe mechanizmy koordynacji i planowania awaryjnego w celu dostarczania energii krajom będącym w trudnej sytuacji, na podstawie oceny ryzyka (testy warunków skrajnych w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego). Należy pilnie skupić uwagę na państwach członkowskich leżących przy wschodniej granicy UE.

3. ZMNIEJSZANIE ZAPOTRZEBOWANIA NA ENERGIĘ

Zmniejszanie zapotrzebowania na energię jest jednym z najskuteczniejszych narzędzi służących ograniczeniu uzależnienia UE od energii ze źródeł zewnętrznych oraz narażenia na podwyżki cen. Obecna sytuacja sprawia, że bardziej nagląca stała się potrzeba realizacji uzgodnionego unijnego celu w zakresie efektywności energetycznej wynoszącego 20 %, co w porównaniu z prognozami przyniesie 371 Mtoe oszczędności energii pierwotnej w 2020 r. Oszczędności te można uzyskać, jeżeli środki przewidziane w odpowiednich przepisach będą stosowane rygorystycznie i bez opóźnień. W szczególności odnosi się to do dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej i dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków.

Uzyskanie znacznych oszczędności energii jest możliwe tylko w sytuacji, gdy wyraźnie określono priorytetowe sektory, a także uruchomiono kapitał inwestycyjny, który jest łatwo dostępny. Zapotrzebowanie na energię w sektorze budowlanym, odpowiedzialne za około 40 % zużycia energii w UE i jedną trzecią zużycia gazu ziemnego⁹, można by

⁹ Głównie do ogrzewania pomieszczeń i podgrzewania wody do użytku domowego.

zmniejszyć maksymalnie o trzy czwarte, gdyby modernizacja budynków została przyspieszona. Ulepszenie systemu lokalnego ogrzewania i chłodzenia również może się do tego znacząco przyczynić. Analogicznie, przemysł zużywa około jednej czwartej gazu zużywanego w UE, przy czym istnieje duży potencjał zwiększenia oszczędności energii, którego źródłem jest wzmocnienie systemu handlu uprawnieniami do emisji zaproponowane przez Komisję jako część ram klimatyczno-energetycznych na rok 2030.¹⁰

W celu uruchomienia kolejnych inwestycji z sektora prywatnego, którego rola jest tu kluczowa, w ramach europejskich funduszy strukturalnych i innowacyjnych wyodrębniono¹¹ co najmniej 27 mld EUR z przeznaczeniem na inwestycje w gospodarkę niskoemisyjną, w tym efektywność energetyczną. Z najnowszej analizy programowania tych funduszy przez państwa członkowskie wynika, że faktyczna kwota tych inwestycji wzrośnie do ponad 36 mld EUR. Instrumenty finansowe utworzone z wkładu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych¹² mogą prowadzić do dodatkowego zaangażowania prywatnego kapitału, a nowe modele biznesowe przedsiębiorstw usług energetycznych mogą przynieść oszczędności w całym systemie energetycznym.

Główne działania

Państwa członkowskie powinny:

- przyspieszyć wprowadzanie środków na rzecz realizacji unijnego celu w zakresie efektywności energetycznej na 2020 r., kładąc nacisk na ogrzewanie i izolację w szczególności w budynkach i w przemyśle, zwłaszcza za pomocą następujących działań:
 - ambitne wdrożenie dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej i dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków,
 - zwiększenie wsparcia regulacyjnego i publicznego wsparcia finansowego w celu przyspieszenia modernizacji budynków oraz doskonalenie/wprowadzanie systemów lokalnego ogrzewania,
 - promowanie usług energetycznych i reagowania na zapotrzebowanie z zastosowaniem nowych technologii, w których przypadku wsparcie finansowe UE, w szczególności z funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, może stanowić uzupełnienie krajowych systemów finansowania;
 - przyspieszenie wdrażania planów działania na rzecz zrównoważonej energii przedstawianych przez gminy uczestniczące w Porozumieniu Burmistrzów,
 - działanie sprzyjające efektywności energetycznej w przemyśle poprzez

¹⁰ Komunikat Komisji „Ceny i koszty energii w Europie”, s. 11.

¹¹ Co najmniej 12 %, 15 % lub 20 % krajowego przydziału z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), musi być inwestowanych we wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach w, odpowiednio, słabiej rozwiniętych regionach UE, regionach UE będących w okresie przejściowym i lepiej rozwiniętych regionach UE. Jeżeli do takich inwestycji wykorzystywany jest Fundusz Spójności, odsetek ten wzrasta do 15 % w przypadku regionów słabiej rozwiniętych.

¹² Na przykład „kredyt modernizacyjny” stanowi znormalizowany gotowy instrument kredytowy oparty na modelu podziału ryzyka.

wzmocnienie systemu EU ETS.

Komisja zamierza:

- przeprowadzić przegląd dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej latem bieżącego roku, aby ocenić postępy w realizacji celu w zakresie efektywności energetycznej na 2020 r. oraz określić, w jaki sposób efektywność energetyczna może przyczynić się do realizacji ram klimatyczno-energetycznych na rok 2030;
- wyraźnie określić sektory priorytetowe (w budownictwie, transporcie i przemyśle), w których można zwiększyć efektywność energetyczną w perspektywie średnio- i długoterminowej, w tym w państwach członkowskich najbardziej narażonych na zakłócenia w dostawach;
- zidentyfikować pozostałe przeszkody dla rozwoju efektywności energetycznej oraz tworzenia prawdziwego rynku usług w zakresie efektywności energetycznej oraz zaproponować sposoby pokonania tych przeszkód za pomocą środków nielegislacyjnych;
- przeprowadzić przegląd dyrektywy w sprawie etykiet efektywności energetycznej i dyrektywy w sprawie ekoprojektu na podstawie dotychczasowych doświadczeń w celu zapewnienia skuteczniejszego zmniejszania zużycia energii i innych rodzajów wpływu produktów na środowisko.

4. BUDOWANIE DOBRZE FUNKCJONUJĄCEGO I W PEŁNI ZINTEGROWANEGO RYNKU WEWNĘTRZNEGO

Europejski wewnętrzny rynek energii ma kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego i stanowi mechanizm pozwalający osiągnąć je w sposób racjonalny pod względem kosztów. Interwencje państwowe, które mają wpływ na kształt tego rynku, takie jak krajowe decyzje w sprawie celów w zakresie energii ze źródeł odnawialnych lub w zakresie efektywności energetycznej, decyzje o wspieraniu inwestycji w produkcję energii jądrowej (lub likwidację elektrowni) lub decyzje o wsparciu kluczowych projektów infrastrukturalnych (takich jak Gazociąg Północny i Gazociąg Południowy, TAP lub bałtycki terminal LNG) muszą być omawiane na szczeblu europejskim, i/lub regionalnym, aby zagwarantować, że decyzje podejmowane w jednym państwie członkowskim nie zagrażają bezpieczeństwu dostaw w innym państwie członkowskim. Na poziomie UE istnieją różne narzędzia mające służyć realizacji takich projektów zgodnie z dorobkiem prawnym UE i w sposób skoordynowany (prawodawstwo dotyczące rynku wewnętrznego, wytyczne TEN-E, kontrola pomocy państwa). Prawdziwa europejska strategia bezpieczeństwa energetycznego wymaga, aby wprowadzanie narzędzi egzekwowania prawa poprzedzały strategiczne dyskusje na szczeblu UE, a nie tylko na szczeblu krajowym.

4.1. Poprawa funkcjonowania wewnętrznego rynku energii elektrycznej i gazu

W trzecim pakiecie energetycznym dotyczącym wewnętrznego rynku energii określono ramy, w jakich powinien się rozwijać europejski rynek wewnętrzny. Szefowie państw i rządów uzgodnili, że rynek wewnętrzny powinien zostać zrealizowany do 2014 r. Sytuacja rozwija się korzystnie, jednak dużo pozostaje jeszcze do zrobienia.

Pozytywne wyniki osiągnięto w integracji rynku regionalnego. Konkurencyjne i płynne rynki stanowią skuteczne zabezpieczenie przed nadużyciami pozycji rynkowej lub politycznej ze strony indywidualnych dostawców. Dobrze uformowane mechanizmy handlowe i płynne rynki kasowe mogą zapewnić skuteczne rozwiązania krótkoterminowe w przypadku zakłóceń, jak to ma już miejsce w przypadku ropy naftowej i węgla. Ten sam poziom bezpieczeństwa można osiągnąć w sektorze gazu i energii elektrycznej, pod warunkiem że zdolność przesyłowa rurociągów i sieci jest wystarczająca do celów przesyłania dostaw z jednego miejsca do drugiego.

Podejście regionalne ma i nadal będzie miało decydujące znaczenie dla integracji europejskiego rynku energetycznego pod względem transgranicznej wymiany, jak również bezpieczeństwa dostaw (co obejmuje, w razie konieczności, mechanizmy mocy wytwórczych¹³). Przykład takiego podejścia w sektorze energii elektrycznej dały kraje skandynawskie (Finlandia, Szwecja, Dania i Norwegia), które szybko przeprowadziły integrację swoich rynków, tworząc NordPool. Podobnie w ramach pięciostronnego forum energetycznego Europy północno-zachodniej (w którego skład wchodzi Francja, Niemcy, Belgia, Niderlandy, Luksemburg i Austria) zapoczątkowano przełomowe projekty integracyjne zarówno w sektorze energii elektrycznej, jak i w sektorze gazu. Operatorzy systemów przesyłowych i organy regulacyjne także podjęły zdecydowane działania w celu łączenia rynków energii elektrycznej w kilku dziedzinach¹⁴. W przypadku gazu przedsięwzięciem o podobnym oddziaływaniu jest ustanowienie platformy PRISMA w 2013 r., w ramach której przepustowość połączeń międzysystemowych w odniesieniu do sieci 28 operatorów systemu przesyłowego odpowiedzialnych za transport 70 % gazu w Europie jest sprzedawana na aukcji w sposób przejrzysty i jednolity.

Niemniej jednak rozwój konkurencyjnych i dobrze zintegrowanych rynków w krajach bałtyckich i w południowo-wschodniej Europie jest opóźniony, co sprawia, że regiony te są pozbawione wynikających z tego korzyści w zakresie bezpieczeństwa dostaw. Niezbędne jest ukierunkowane podejście przyspieszające rozwój infrastruktury krytycznej (zob. pkt 4.2), a także ustanowienie regionalnych węzłów gazowych w tych regionach.

Właściwe wdrożenie kodeksów sieci w sektorze gazu przyczyni się w znacznym stopniu do poprawy bezpieczeństwa energetycznego, ponieważ pozwoli zwiększyć otwarty i niedyskryminacyjny dostęp do systemów przesyłowych, tak aby gaz ziemny mógł swobodnie i elastycznie krążyć w całej UE.

Ponadto zasady kontroli w zakresie ochrony konkurencji i łączenia przedsiębiorstw muszą być nadal stanowczo egzekwowane, ponieważ gwarantują one, że unijne bezpieczeństwo dostaw nie zostanie osłabione przez zachowania antykonkurencyjne lub przez antykonkurencyjną koncentrację lub pionową integrację przedsiębiorstw energetycznych.

4.2. Przyspieszenie budowy kluczowych połączeń międzysystemowych

Aby powstał prawdziwie zintegrowany i konkurencyjny wewnętrzny rynek energii, konieczne jest nie tylko opracowanie wspólnych ram regulacyjnych, lecz również

¹³ Komunikat Komisji „Realizacja rynku wewnętrznego energii elektrycznej przy jak najlepszym wykorzystaniu interwencji publicznej”, C(2013) 7243.

¹⁴ Doskonałym przykładem takiej współpracy regionalnej było ustanowienie na początku 2014 r. przez operatorów sieci oraz giełdy energii elektrycznej z szesnastu państw członkowskich modelu tzw. „łączenia rynków z jednodniowym wyprzedzeniem”.

znaczny rozwój infrastruktury przesyłowej, zwłaszcza połączeń transgranicznych między państwami członkowskimi. Komisja szacuje, że do 2020 r. potrzebne jest na ten cel około 200 mld EUR, ale rynek może obecnie zapewnić tylko około połowy tej kwoty.

Rozporządzenie w sprawie wytycznych dla transeuropejskich sieci energetycznych, wraz z instrumentem „Łącząc Europę”, miały na celu określenie i zapewnienie terminowego wdrożenia kluczowych projektów dla Europy oraz 12 priorytetowych korytarzy i obszarów. Pierwszy unijny wykaz projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania został przyjęty w 2013 r. Głównym celem unijnej polityki w dziedzinie infrastruktury jest obecnie zapewnienie terminowej realizacji tych projektów. Do realizacji tego celu przyczyni się dofinansowanie z instrumentu „Łącząc Europę” w wysokości 5,8 mld EUR, a także uproszczenie procedur przyznawania zezwoleń. Instrument „Łącząc Europę” stanowi zaledwie około 3 % inwestycji o wartości 200 mld EUR potrzebnych do 2020 r., może jednak przyciągnąć inne fundusze w ramach stosowania instrumentów finansowych. Aby instrument „Łącząc Europę” był skuteczny, musi on być ukierunkowany na kilka kluczowych projektów i musi być również połączony z działaniami organów regulacyjnych na rzecz finansowania części infrastruktury poprzez taryfy sieciowe oraz działaniami państw członkowskich wykorzystujących, w stosownych przypadkach, europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne. Zarówno przy wydawaniu zezwoleń, jak i podczas realizacji projektów, należy brać pod uwagę istniejące prawodawstwo UE w zakresie ochrony środowiska i wytyczne¹⁵ mające na celu zapewnienie zrównoważenia środowiskowego oraz publicznego poparcia i akceptacji dla projektu.

Jako projekty o krytycznym znaczeniu dla bezpieczeństwa energetycznego UE w perspektywie krótko- i średnioterminowej określono 27 projektów dotyczących gazu i 6 projektów dotyczących energii elektrycznej (wykaz w załączniku 2), których wdrożenie powinno zwiększyć możliwość dywersyfikacji dostaw i solidarność w najbardziej narażonych regionach Europy. Około połowa z tych projektów powinna zostać ukończona do 2017 r., natomiast oddanie do użytku pozostałych projektów jest planowane do 2020 r. Zdecydowana większość tych krytycznych projektów jest zlokalizowana w Europie wschodniej i południowo-zachodniej. Koszt tych projektów szacuje się na ok. 17 mld EUR. Najważniejsze projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania to głównie projekty na dużą skalę, z wyjątkiem kilku terminali LNG i projektów w zakresie składowania; są one z natury złożone i podatne na opóźnienia. W związku z tym, aby możliwe było przyspieszenie ich realizacji, samo wczesne wsparcie w ramach instrumentu „Łącząc Europę” nie wystarczy. Komisja zamierza zatem zwiększyć swoje wsparcie dla krytycznych projektów; w tym celu zamierza zorganizować spotkanie z projektodawcami, aby przedyskutować techniczne możliwości przyspieszenia realizacji, oraz z krajowymi organami regulacyjnymi, aby uzgodnić transgraniczną alokację kosztów i finansowanie, jak również z odpowiednimi ministerstwami w celu zapewnienia silnego politycznego poparcia zarówno w związku z pierwszym, lecz także z kolejnymi przetargami.

W konkluzjach Rady Europejskiej z marca 2014 r. wzywa się do: „szybkiego wdrożenia wszystkich środków służących osiągnięciu celu polegającego na uzyskaniu poziomu połączeń międzysystemowych odpowiadającego co najmniej 10 % ich zainstalowanej

¹⁵ Wytyczne Komisji w sprawie usprawnienia procedur oceny oddziaływania na środowisko w dziedzinie infrastruktury energetycznej i projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania i w sprawie OOS w odniesieniu do dużych projektów transgranicznych.

zdolności produkcji energii elektrycznej w odniesieniu do wszystkich państw członkowskich”. Obecnie średni poziom połączeń międzysystemowych wynosi około 8 %. Biorąc pod uwagę znaczenie połączeń międzysystemowych dla zwiększenia bezpieczeństwa dostaw oraz konieczność ułatwienia handlu transgranicznego, Komisja Europejska proponuje podwyższenie obecnego celu 10 % połączeń międzysystemowych do 15 % do roku 2030 przy uwzględnieniu kosztów i możliwości wymiany handlowej w odpowiednich regionach.

4.3. Europejski rynek ropy naftowej

Rosja jest dla UE jednym z głównych dostawców ropy naftowej, która jest obecnie rafinowana w UE, a niektóre rafinerie są zoptymalizowane na ten rodzaj ropy. Chociaż zdolności rafinacji są wystarczające, aby zaspokoić całkowite zapotrzebowanie na produkty ropopochodne, UE jest eksporterem netto benzyny i importerem netto oleju napędowego głównie z Rosji i USA. Współzależność między UE, USA i Rosją w odniesieniu do ropy naftowej, dostępność zapasów ropy naftowej oraz możliwość handlu ropą i transportu ropy naftowej na świecie, oznaczają, że nie ma bezpośredniego zagrożenia dla UE, jeśli chodzi o dostawy ropy. Istnieją jednak kwestie, które należy ściśle monitorować i które wymagają bardziej strategicznej koordynacji unijnej polityki naftowej:

- uzależnienie unijnego przemysłu rafineryjnego od rosyjskiej ropy naftowej;
- wzrost koncentracji w rosyjskim przemyśle naftowym oraz wzrost udziałów rosyjskich przedsiębiorstw naftowych w unijnym przemyśle rafineryjnym;
- produkty rafinowane zużywane w transporcie.

Unijny sektor rafinacji, aby pozostać konkurencyjny, musi sprostać poważnym wyzwaniom, o czym świadczy obniżenie zdolności rafinacji i inwestycje zagraniczne, w szczególności ze strony przedsiębiorstw rosyjskich, które potęgują uzależnienie od rosyjskiej ropy naftowej. Ważne jest utrzymanie konkurencyjnych zdolności rafinacji w Europie, aby uniknąć nadmiernego uzależnienia od importowanych produktów rafinacji ropy naftowej oraz aby umożliwić przetwarzanie zapasów ropy naftowej w wystarczająco elastyczny sposób¹⁶.

W perspektywie długoterminowej należy zmniejszyć zależność UE od ropy naftowej, w szczególności w sektorze transportu. Komisja ustanowiła szereg środków w celu obniżenia emisji gazów cieplarnianych i zużycia paliw transportowych, w tym strategię w zakresie paliw alternatywnych^{17,18}.

Główne działania

Państwa członkowskie powinny:

- wzmocnić współpracę regionalną między państwami członkowskimi w przypadkach, gdy połączenia międzysystemowe, mechanizmy bilansowania, mechanizmy mocy wytwórczych i integracja rynku sprzyjają bezpieczeństwu

¹⁶ W szczególności z uwzględnieniem wyników trwającej obecnie „oceny funkcjonowania” sektora.

¹⁷ Biała księga w sprawie transportu z 2011 r. „Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu”, COM(2011) 144 final.

¹⁸ COM(2013) 17 final.

energetycznego;

- zakończyć transpozycję ustawodawstwa w zakresie wewnętrznego rynku energii do końca 2014 r., w szczególności w odniesieniu do zasad rozdzielania działalności, przepływu w obu kierunkach, oraz dostępu do instalacji do magazynowania gazu;
- zintensyfikować rozmowy na temat dyrektywy w sprawie opodatkowania energii w celu zmniejszenia zachęt podatkowych w przypadku oleju napędowego i przywrócenia równowagi między zdolnością rafinacji i zużyciem produktów ropopochodnych w UE; należy również wziąć pod uwagę korzystne opodatkowanie paliw alternatywnych, w szczególności paliw odnawialnych;
- nasilić starania na rzecz wdrożenia niedawno przyjętej dyrektywy w sprawie rozmieszczania infrastruktury paliw alternatywnych.

Operatorzy systemów przesyłowych muszą:

- przyspieszyć wdrażanie kodeksów sieci dotyczących gazu ziemnego i energii elektrycznej.

Komisja zamierza:

- przyspieszyć postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w odniesieniu do przepisów dotyczących rynku wewnętrznego (w razie konieczności);
- współpracować z państwami członkowskimi w celu zapewnienia szybkiej realizacji wszystkich projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz innych działań na rzecz osiągnięcia celu, jakim jest uzyskanie poziomu połączeń międzysystemowych odpowiadającego co najmniej 10% ich zainstalowanej zdolności produkcji energii elektrycznej w odniesieniu do wszystkich państw członkowskich do 2020 r. oraz co najmniej 15 % do 2030 r.; koordynować wszystkie dostępne fundusze wspólnotowe, w tym instrument „Łącząc Europę”, fundusze strukturalne i inwestycyjne oraz wsparcie Europejskiego Banku Inwestycyjnego w celu przyspieszenia budowy kluczowych połączeń międzysystemowych i powiązanej infrastruktury krajowej i regionalnej;
- rozważyć – we współpracy z państwami członkowskimi i krajowymi organami regulacyjnymi – jakie środki można wprowadzić w celu przyspieszenia transgranicznej alokacji kosztów¹⁹ w odniesieniu do kluczowych projektów wymienionych w załączniku 2, oraz jakie środki mogłyby prowadzić do ukończenia tych projektów w ciągu najbliższych dwóch lub trzech lat;
- omówić z przedstawicielami przemysłu i państwami członkowskimi sposoby dywersyfikacji dostaw ropy naftowej do rafinerii w UE w celu zmniejszenia zależności UE od Rosji;
- prowadzić aktywną strategię handlową zapewniającą dostęp do rynków eksportowych ropy naftowej oraz ograniczającą praktyki zakłócające handel poprzez wspieranie rygorystycznych norm handlowych w dziedzinie energii oraz zapewnienie właściwego przestrzegania tych norm w stosownych przypadkach;
- określić ogólnounijne aktywa strategiczne w łańcuchu wartości ropy naftowej i

¹⁹ Ang. CBCA *cross-border cost allocation*.

prorowadzić skoordynowane działania w celu zapewnienia, aby konsolidacja unijnych zdolności rafinacji nastąpiła w sposób, który pozwoli zwiększyć dywersyfikację źródeł energii w UE;

- współpracować z MAE w celu monitorowania łańcucha wartości ropy naftowej oraz propagowania przejrzystości danych dotyczących przepływów, inwestycji i własności.

5. ZWIĘKSZENIE PRODUKCJI ENERGII W UNII EUROPEJSKIEJ

Unia może zmniejszyć swoją zależność od poszczególnych dostawców i paliw przez jak najlepsze wykorzystanie rodzimych źródeł energii.

5.1. Zwiększenie produkcji energii w Unii Europejskiej

Przez ostatnie dwa dziesięciolecia rodzima produkcja energii w Unii Europejskiej stale maleje²⁰, pomimo zwiększenia produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Możliwe jest jednak spowolnienie tej tendencji w perspektywie średnioterminowej poprzez dalszy wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, energii jądrowej, jak również zrównoważone wydobycie konkurencyjnych paliw kopalnych w przypadku wyboru takiej opcji.

Energia odnawialna

Koszty importu paliw, których udało się uniknąć ze względu na zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wynoszą przynajmniej około 30 mld EUR rocznie. Szacuje się, że w 2012 r. 14,1 % końcowego zużycia energii w UE pochodziło ze źródeł odnawialnych, zaś do 2020 r. powinien zostać osiągnięty cel 20 %. Wybiegając myślą poza rok 2020, Komisja zaproponowała zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do co najmniej 27 % do roku 2030.

Istnieje znaczny potencjał oszczędności związanych ze stosowaniem odnawialnej energii elektrycznej i grzewczej, co doprowadzi do dalszego zmniejszenia zużycia gazu ziemnego w wielu sektorach do końca bieżącego dziesięciolecia. Przejście na rodzime odnawialne źródła energii do celów ogrzewania może w znacznym stopniu ograniczyć import paliw. Zgodnie z krajowymi planami na rzecz energii odnawialnej państwa członkowskie planują już wykorzystanie w latach 2012–2020 dodatkowych 29 mln ton ekwiwalentu ropy naftowej (Mtoe) odnawialnej energii grzewczej oraz dodatkowych 39 Mtoe odnawialnej energii elektrycznej. Realizację tych planów można by przyspieszyć, wykorzystując fundusze krajowe i europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne w koordynacji z EBI i przy wsparciu międzynarodowych instytucji finansowych. Podobnie jak w przypadku infrastruktury, większość inwestycji w tej dziedzinie powinien przeprowadzić sektor prywatny.

Energia odnawialna to korzystny wybór, ale pojawiły się obawy dotyczące kosztów i wpływu na funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Wraz ze spadkiem kosztów technologii wiele odnawialnych źródeł energii staje się coraz bardziej konkurencyjnych i gotowych do wejścia na rynek (np. lądowa energia wiatrowa). Ich integracja na dużą skalę będzie wymagała bardziej inteligentnych sieci energetycznych i nowych rozwiązań w zakresie magazynowania energii. Trzeba również rozważyć mechanizmy mocy

²⁰ Między 2001 a 2012 r. całkowita produkcja energii w UE spadła o 15 %.

wytwórczych na szczeblu regionalnym²¹. W nowych wytycznych w sprawie pomocy państwa na rzecz ochrony środowiska naturalnego i energii na lata 2014–2020 promowana będzie również większa oszczędność przy dążeniu do osiągnięcia krajowych celów w zakresie energii odnawialnej na rok 2020.

Węglowodory i czysty węgiel

Wydobycie konwencjonalnych zasobów ropy naftowej i gazu w Europie, zarówno w tradycyjnych obszarach produkcji (np. Morze Północne), jak i w nowych obszarach (np. wschodnia część Morza Śródziemnego, Morze Czarne), powinno być prowadzone w pełnej zgodności z obowiązującymi przepisami w dziedzinie energii i ochrony środowiska, w tym z nową dyrektywą w sprawie bezpieczeństwa na obszarach morskich²². Wydobycie ropy naftowej i gazu ze źródeł niekonwencjonalnych w Europie, a zwłaszcza gazu łupkowego, może częściowo zrekompensować spadek wydobycia gazu ze złóż konwencjonalnych²³, pod warunkiem właściwego uwzględnienia kwestii akceptacji publicznej i oddziaływania na środowisko²⁴. Obecnie prowadzone są pierwsze prace rozpoznawcze w niektórych państwach członkowskich. Dla umożliwienia wydobycia na skalę handlową niezbędne jest uzyskanie dokładniejszego obrazu niekonwencjonalnych rezerw w UE (zasobów, które można wydobyć w sposób opłacalny).

W ostatnich dwóch dziesięcioleciach w UE spadło zarówno krajowe wydobycie, jak i wykorzystanie węgla. Jednak węgiel kamienny i brunatny mają nadal znaczny udział w wytwarzaniu energii elektrycznej w niektórych państwach członkowskich, a na poziomie UE wynosi on około 27 %. Chociaż UE importuje obecnie około 40 % swoich paliw stałych, pochodzą one z dobrze funkcjonującego i zdywersyfikowanego rynku światowego, co zapewnia bezpieczeństwo dostaw do Unii. Emisje CO₂ pochodzące z węgla kamiennego i brunatnego oznaczają, że surowce te można będzie wykorzystywać w dalszej perspektywie jedynie przy zastosowaniu wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (CCS). CCS daje również możliwość dalszej poprawy odzyskiwania gazu i ropy, która w przeciwnym razie pozostałaby niewykorzystana. W związku z powyższym, biorąc pod uwagę dotychczasowe ograniczone wykorzystanie CCS, należy podjąć dalsze działania w dziedzinie badań, rozwoju i wdrażania, aby w pełni skorzystać z tej technologii.

Główne działania

Państwa członkowskie powinny:

- w coraz większym stopniu stosować odnawialne źródła energii, aby osiągnąć cel na 2020 r. w ramach podejścia rynkowego;
- rozpocząć europeizację systemów wsparcia energii odnawialnej poprzez

²¹ Komunikat Komisji „Realizacja rynku wewnętrznego energii elektrycznej przy jak najlepszym wykorzystaniu interwencji publicznej”, C(2013) 7243.

²² 2013/30/UE.

²³ Badanie JRC dotyczące gazu ze źródeł niekonwencjonalnych i jego potencjalnego wpływu na rynek energii w UE (EUR25305 EN).

²⁴ Komunikat Komisji w sprawie rozpoznawania i wydobywania węglowodorów (takich jak gaz łupkowy) w UE z zastosowaniem intensywnego szczelinowania hydraulicznego (COM(2014)23 final) i zalecenie 2014/70/UE z dnia 22 stycznia 2014 r. w sprawie podstawowych zasad rozpoznawania i wydobywania węglowodorów (takich jak gaz łupkowy) z zastosowaniem intensywnego szczelinowania hydraulicznego.

poprawę koordynacji krajowych systemów wsparcia;

- przyspieszyć przejście na technologie grzewcze wykorzystujące odnawialne źródła energii w sektorze grzewczym;
- zapewnić stabilne krajowe ramy regulacyjne w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz zająć się kwestią barier administracyjnych;
- ułatwić dostęp do finansowania projektów w zakresie energii odnawialnej na wszystkich poziomach (tj. dużych i małych projektów), za pomocą uzgodnionych inicjatyw Europejskiego Banku Inwestycyjnego i krajowych banków inwestycyjnych, w stosownych przypadkach wykorzystując środki z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych;
- wykorzystywać węglowodory i czysty węgiel, priorytetowo traktując kwestię obniżenia emisyjności (w przypadku wyboru takiej opcji);
- upraszczać krajowe procedury administracyjne dotyczące projektów w zakresie węglowodorów, w tym przez przeprowadzanie strategicznych ocen skutków oraz ustanowienie punktu kompleksowej obsługi w odniesieniu do procedur wydawania zezwoleń, zgodnie wytycznymi Komisji dotyczącymi usprawnienia procedur oceny oddziaływania na środowisko projektów z zakresu infrastruktury energetycznej, będących przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz wytycznymi dotyczącymi oceny oddziaływania na środowisko dużych projektów transgranicznych²⁵;
- ocenić potencjał węglowodorów ze złóż niekonwencjonalnych przy pełnym uwzględnieniu zalecenia 2014/70/UE, tak aby zagwarantować stosowanie najwyższych norm środowiskowych;
- wspierać projekty demonstracyjne w zakresie wychwytywania i składowania dwutlenku węgla, w szczególności współfinansowane z programu NER 300 oraz Europejskiego programu energetycznego na rzecz naprawy gospodarczej, takie jak projekt ROAD.

Komisja:

- uruchomi europejską sieć nauki i technologii ds. wydobywania węglowodorów ze złóż niekonwencjonalnych;
- zorganizuje wymianę informacji między państwami członkowskimi, właściwymi gałęziami przemysłu i organizacjami pozarządowymi propagującymi ochronę środowiska w celu opracowania dokumentów referencyjnych dotyczących najlepszych dostępnych technik rozpoznawania i wydobywania węglowodorów (BREF);
- zapewni pełne wdrożenie i przegląd dyrektywy w sprawie CCS i podejmie decyzję dotyczącą drugiej rundy aplikacyjnej w ramach programu NER 300;
- w negocjacjach wielostronnych i dwustronnych będzie promować rozwój technologii energii odnawialnej i handel nią.

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf i
<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Transboundary%20EIA%20Guide.pdf>

6. DALSZY ROZWÓJ TECHNOLOGII ENERGETYCZNYCH

Obecny plan ograniczenia zależności energetycznej UE wymaga znacznych zmian systemu energetycznego w perspektywie średnio- i długoterminowej, które nie będą możliwe bez silnego impulsu na rzecz rozwoju nowych technologii energetycznych. Nowe technologie są niezbędne w celu dalszego zmniejszenia zapotrzebowania na energię pierwotną, zapewnienia dywersyfikacji i konsolidacji wariantów dostaw (ze źródeł zewnętrznych i rodzimych) oraz optymalizacji infrastruktury sieci energetycznej pozwalającej na pełne skorzystanie z tej dywersyfikacji.

Nowe technologie mogą stać się źródłem skutecznych i opłacalnych rozwiązań pozwalających na poprawę efektywności energetycznej budynków i lokalnych systemów grzewczych, jak również nowych rozwiązań w zakresie magazynowania energii oraz optymalizacji zarządzania siecią.

Aby to osiągnąć potrzebne są znaczące inwestycje ze strony UE i państw członkowskich na badania naukowe i innowacje w dziedzinie energii. Bardzo ważne będzie wprowadzenie szerokiego zakresu nowych technologii energetycznych, tak aby zagwarantować, że dostateczna ich liczba skutecznie wejdzie na rynek, umożliwiając państwom członkowskim zaspokojenie zróżnicowanych potrzeb wynikających z ich koszyków energetycznych.

Inwestycje te muszą obejmować cały łańcuch dostaw w dziedzinie technologii, począwszy od materiałów (w tym surowców krytycznych), a kończąc na produkcji. Należy przy tym pamiętać, że ograniczając zależność od importu energii UE musi również ograniczać zależność od technologii spoza Europy. W ostatecznym rozrachunku strategia taka może zostać zrealizowana wyłącznie wtedy, gdy jest ona integralną częścią polityki unijnej w zakresie badań i innowacji w dziedzinie energii.

W celu osiągnięcia jak najwyższej efektywności tych inwestycji konieczna jest większa koordynacja między poszczególnymi państwami członkowskimi oraz między państwami członkowskimi a Komisją. Ponadto, w szczególności w odniesieniu do realizacji działań demonstracyjnych na dużą skalę, niezbędne będzie wykorzystanie instrumentów finansowych (na przykład oferowanych przez Europejski Bank Inwestycyjny) celem przyciągnięcia większych inwestycji ze strony przemysłu.

Główne działanie

Komisja:

- włączy kwestię bezpieczeństwa energetycznego do realizacji priorytetów programu „Horyzont 2020” – programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) oraz zapewni, by przygotowywany zintegrowany plan działania w ramach strategicznego planu w dziedzinie technologii energetycznych był zgodny z europejską strategią bezpieczeństwa energetycznego.

7. ZRÓŻNICOWANIE DOSTAW ZEWNĘTRZNYCH ORAZ POWIĄZANA INFRASTRUKTURA

7.1. Gaz

Okolo 70 % gazu zużywanego w UE pochodzi z importu. Oczekuje się²⁶, że ilość ta utrzyma się do 2020 r., a następnie nieco wzrośnie do ok. 340–350 mld m³ rocznie w latach 2025–2030. W 2013 r. 39 % gazu importowanego do UE pochodziło z Rosji, 33 % z Norwegii, a 22 % z Afryki Północnej (Algieria i Libia). Inne źródła są niewielkie i pochodzi z nich około 4 % gazu. Import LNG z powyższych i innych krajów (np. Katar, Nigeria) wzrósł i osiągnął wartość szczytową około 20 %, lecz następnie spadł do około 15 % z uwagi na wyższe ceny w Azji.

Priorytetem jest dostęp do bardziej zróżnicowanych zasobów gazu ziemnego, a jednocześnie należy utrzymać import znacznych ilości od wiarygodnych dostawców. LNG pozostanie głównym i coraz ważniejszym potencjalnym źródłem dywersyfikacji w nadchodzących latach. Dostawy LNG z Ameryki Północnej, Australii i Kataru oraz nowo odkryte zasoby we wschodniej Afryce przyczynią się prawdopodobnie do wzrostu i większej płynności światowych rynków LNG. W USA do 2015–2017 r. ma zostać otwarty pierwszy zakład skraplania na Wschodnim Wybrzeżu, którego przepustowość wyniesie ok. 24 mld m³ rocznie. W opracowaniu jest wiele innych projektów. Oczekuje się, że większość zasobów skierowana będzie na rynki azjatyckie, ale niektóre przedsiębiorstwa europejskie prowadzą już negocjacje dostaw LNG z producentami amerykańskimi. Przemiany te powinny ułatwić odpowiednie uwzględnienie priorytetów w polityce zewnętrznej UE, w szczególności w ramach trwających negocjacji w sprawie transatlantyckiego partnerstwa handlowo-inwestycyjnego (TTIP). Potencjał wzrostu ma zarówno Norwegia (do 116 mld m³ rocznie w 2018 r. w porównaniu z obecnym poziomem wynoszącym 106 mld m³ rocznie), jak i Afryka Północna (potencjalnie ogromne nierozpoznane lub niewykorzystane zasoby węglowodorów oraz bliskość geograficzna). Unia powinna poprawić wewnętrzną sieć połączeń międzysystemowych w celu zapewnienia, aby gaz od tych dostawców mógł dotrzeć na wszystkie rynki regionalne zgodnie z obecnymi celami w zakresie tych połączeń.

Poza wzmocnieniem stosunków z dotychczasowymi dostawcami, celem polityki UE powinno być również otwarcie na nowe źródła. W tym kontekście ważne jest ustanowienie korytarza południowego oraz realizacja zidentyfikowanych projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, gdyż przygotowuje to grunt dla dostaw z regionu Morza Kaspijskiego i spoza niego. Prowadzenie aktywnej polityki handlowej w tym regionie ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia dostępu do rynku oraz rozwoju infrastruktury krytycznej, której rentowność zależy od dostępu do wystarczających ilości eksportowych. Na pierwszym etapie należy się spodziewać, że do 2020 r. przez południowy korytarz gazowy na rynek europejski trafi 10 mld m³ rocznie gazu ziemnego wydobywanego w Azerbejdżanie. Ten nowy gazociąg jest niezbędny do zapewnienia połączenia z Bliskim Wschodem. Planowana infrastruktura turecka mogłaby zapewnić do 25 mld m³ rocznie na potrzeby rynku europejskiego. W dłuższej perspektywie inne kraje, takie jak Turkmenistan, Irak i Iran (przy spełnieniu warunków niezbędnych do zniesienia sankcji) mogą również znacząco przyczynić się do rozszerzenia południowego korytarza gazowego. Zasadnicze znaczenie będzie miała spójna i ukierunkowana polityka zagraniczna wobec tych krajów. Ponadto UE powinna podjąć wzmocniony dialog polityczny i handlowy z partnerami z Afryki Północnej i wschodniego regionu basenu

²⁶ Tendencje dotyczące emisji gazów cieplarnianych z sektorów energii i transportu w UE do 2050 r. – scenariusz odniesienia 2013 – Komisja Europejska

Morza Śródziemnego, w szczególności w celu stworzenia śródziemnomorskiego węzła gazowego na południu Europy.

Będzie to możliwe jedynie w sytuacji, gdy dostępna będzie odpowiednia infrastruktura, a gaz będzie sprzedawany po przystępnej cenie. Niezbędna będzie właściwa współpraca państw członkowskich i UE (zob. sekcja 4).

7.2. Uran i paliwo jądrowe

Energia elektryczna wytwarzana w elektrowniach jądrowych charakteryzuje się niską emisyjnością i stanowi stabilne źródło mocy dla obciążenia podstawowego, odgrywając tym samym ważną rolę dla bezpieczeństwa energetycznego. Względna wartość paliwa jądrowego jest marginalna w stosunku do całkowitych kosztów produkcji energii elektrycznej z obiektów spalających gaz lub węgiel, zaś uran stanowi jedynie nieznaczną część całkowitego kosztu paliwa jądrowego. Rynek dostaw uranu na świecie jest stabilny i zróżnicowany, ale UE jest całkowicie uzależniona od dostaw zewnętrznych. Na świecie istnieje jedynie kilka podmiotów, które są w stanie przekształcić uran w paliwo dla reaktorów jądrowych, ale przemysł unijny ma przewagę technologiczną w całym łańcuchu, w tym w zakresie wzbogacania i przetwarzania.

Bezpieczeństwo jądrowe jest bezwzględnym priorytetem UE. Unia powinna pozostać pionierem w tej dziedzinie oraz dbać o bezpieczeństwo jądrowe na szczeblu międzynarodowym. Ważne jest zatem szybsze przyjęcie zmienionej dyrektywy w sprawie bezpieczeństwa jądrowego, zwiększenie niezależności organów regulacyjnych ds. bezpieczeństwa jądrowego, informowanie społeczeństwa oraz regularna ocena wzajemna.

Z drugiej strony Rosja jest ważnym konkurentem w produkcji paliwa jądrowego i oferuje zintegrowane pakiety w zakresie inwestycji w całym łańcuchu jądrowym. Dlatego też należy zwrócić szczególną uwagę na inwestycje w nowe elektrownie jądrowe budowane w UE z wykorzystaniem technologii spoza UE, aby zagwarantować, że elektrownie te nie będą uzależnione od dostaw paliwa wyłącznie z Rosji. Możliwość dywersyfikacji dostaw paliwa musi być warunkiem wstępnym każdej nowej inwestycji, czego dopilnować powinna Agencja Dostaw Euratomu. Ponadto konieczne jest zapewnienie ogólnego zróżnicowania dostaw paliwa dla wszystkich operatorów elektrowni.

Główne działania

Komisja i państwa członkowskie powinny razem:

- zwiększać przejrzystość w zakresie bezpieczeństwa dostaw gazu na poziomie UE oraz przeanalizować, jak można lepiej rozwinąć system informacji na temat cen w ramach istniejących mechanizmów sprawozdawczych, takich jak dane Eurostatu i monitorowanie rynku przez Komisję;
- wspierać rozwój i dalszą rozbudowę infrastruktury dostaw gazu z Norwegią, południowego korytarza gazowego oraz śródziemnomorskiego węzła gazowego;
- wprowadzić na poziomie UE system monitorowania w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii w oparciu o sprawozdania roczne Komisji Europejskiej dla Rady Europejskiej i Parlamentu Europejskiego;
- przyspieszyć przyjęcie zmienionej dyrektywy w sprawie bezpieczeństwa jądrowego;

- współpracować w celu zróżnicowania dostaw paliwa jądrowego, jeśli zaistnieje taka potrzeba.

Komisja będzie:

- prowadzić aktywną strategię handlową zapewniającą dostęp do eksportu gazu ziemnego/LNG oraz ograniczającą praktyki zakłócające handel poprzez wspieranie rygorystycznych norm handlowych w dziedzinie energii oraz zapewnienie właściwego przestrzegania tych norm w stosownych przypadkach;
- dążyć do zniesienia istniejących zakazów eksportu ropy naftowej w państwach trzecich;
- systematycznie uwzględniać dywersyfikację dostaw paliwa przy ocenie nowych projektów inwestycyjnych w energetyce jądrowej oraz nowych projektów porozumień lub umów z państwami trzecimi.

8. POPRAWA KOORDYNACJI KRAJOWYCH POLITYK ENERGETYCZNYCH ORAZ PRZEMAWIANIE JEDNYM GŁOSEM W ZEWNĘTRZNEJ POLITYCE ENERGETYCZNEJ

Wiele powyższych środków wskazuje na ten sam priorytet – potrzebę lepszej koordynacji przez państwa członkowskie ważnych decyzji dotyczących energii. Oczywiście jest, że decyzje dotyczące koszyka energetycznego leżą w gestii państw członkowskich, ale kwestie stopniowej integracji infrastruktury energetycznej i rynków, wspólnej zależności od zewnętrznych dostawców, potrzeby zapewnienia solidarności w czasach kryzysu oznaczają, że zasadnicze decyzje polityczne dotyczące energii powinny być omawiane z krajami sąsiadującymi. To samo odnosi się do zewnętrznego wymiaru polityki energetycznej UE^{27, 28}.

Komisja z zadowoleniem przyjmuje głosy poparcia niektórych państw członkowskich dla unii energetycznej. Popiera ona stworzenie mechanizmu, który umożliwiłby państwom członkowskim wzajemne informowanie się o ważnych decyzjach dotyczących ich koszyków energetycznych przed ich przyjęciem i szczegółowym omówieniem, tak aby uwzględnić stosowne uwagi w ramach krajowego procesu decyzyjnego.

Unii Europejskiej zależy na stabilnych, przejrzystych, opartych na regułach i płynnych międzynarodowych rynkach energii. UE powinna głosić spójne i skoordynowane komunikaty w organizacjach i na forach międzynarodowych. Odpowiednim działaniem politycznym byłoby skoordynowane promowanie zrównoważonych technologii energetycznych na całym świecie, ale w szczególności w gospodarkach wschodzących, które w najbliższych dziesięcioleciach będą najbardziej odpowiedzialne za wzrost zapotrzebowania na energię. Taka inicjatywa jest nie tylko zgodna z ogólnymi celami UE w dziedzinie środowiska i klimatu, ale może mieć również wpływ na tradycyjne rynki paliw kopalnych i prowadzić do zmniejszenia zapotrzebowania i poprawy płynności.

W najbliższym sąsiedztwie naszym celem musi pozostać zaangażowanie wszystkich partnerów na wszystkich szczeblach w celu umożliwienia ich ścisłej integracji w ramach

²⁷ Sprawozdanie Komisji „Realizacja komunikatu w sprawie bezpieczeństwa dostaw energii i międzynarodowej współpracy energetycznej oraz konkluzji Rady ds. Energii z listopada 2011 r.” [COM(2013) 638].

²⁸ Sprawozdanie Rady „Działania podjęte w następstwie posiedzenia Rady Europejskiej w dniu 22 maja 2013 r.: przegląd sytuacji w zakresie zewnętrznego wymiaru polityki energetycznej UE” przyjęte dnia 12 grudnia 2013 r.

rynku energii w UE. W kontekście obaw związanych z bezpieczeństwem dostaw w UE należy jeszcze bardziej wzmocnić Wspólnotę Energetyczną, której celem jest rozszerzenie dorobku prawnego UE w dziedzinie energii na państwa objęte procesem rozszerzenia i polityką sąsiedztwa. Cel ten należy osiągnąć przez wspieranie reform sektora energetycznego w krajach uczestniczących przy jednoczesnym wsparciu modernizacji ich systemów energetycznych i ich pełnej integracji w unijne ramy regulacyjne w zakresie energii. Należy również wzmocnić strukturę instytucjonalną Wspólnoty Energetycznej w perspektywie krótko- i średnioterminowej w celu wzmocnienia mechanizmów egzekwowania prawa.

Istnieje potrzeba systematycznego korzystania z instrumentów polityki zagranicznej, takich jak konsekwentne włączanie kwestii energetycznych do dialogów politycznych, w szczególności podczas spotkań na szczycie ze strategicznymi partnerami. Przeprowadzony zostanie przegląd dialogów na poziomie UE z najważniejszymi krajami dostarczającymi energię. Ostatnie wspólne oświadczenie ministrów ds. energii grupy G-7 z Rzymu stanowi dobry wzór lepszej współpracy z najważniejszymi partnerami. Istnieje również potrzeba zapewnienia spójności z zewnętrznymi aspektami innych polityk sektorowych, które mogą przyczynić się do promowania bezpieczeństwa energetycznego, w szczególności w odniesieniu do strategicznego programowania instrumentów pomocy zewnętrznej UE. Europejska Służba Działań Zewnętrznych (ESDZ) odgrywa ważną rolę we włączaniu aspektu energetycznego do polityki zagranicznej UE oraz w koordynacji z ministerstwami spraw zagranicznych państw członkowskich.

Ponadto umowy państw członkowskich z państwami trzecimi w dziedzinie energii powinny być w pełni zgodne z prawodawstwem UE oraz polityką UE dotyczącą bezpieczeństwa dostaw. W tym celu Komisja i państwa członkowskie powinny w pełni wykorzystywać przepisy decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 994/2012/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustanowienia mechanizmu wymiany informacji w odniesieniu do umów międzyrządowych w dziedzinie energii między państwami członkowskimi a państwami trzecimi. Dotyczy to w szczególności możliwości opracowania standardowych przepisów oraz zwrócenia się do Komisji o pomoc podczas negocjacji. Ponadto w świetle ostatnich doświadczeń państwa członkowskie i zainteresowane przedsiębiorstwa muszą informować Komisję możliwie jak najwcześniej przed zawarciem umów międzyrządowych, które mogą wpłynąć na bezpieczeństwo dostaw energii i możliwości dywersyfikacji oraz korzystać z pomocy Komisji w trakcie negocjacji. Podejście to wymaga przeglądu decyzji nr 994/2012/UE.

Szczególnym obszarem zainteresowania jest gaz. Większe zaangażowanie polityczne UE w tej dziedzinie z ewentualnymi krajami dostarczającymi utorowałoby drogę do umów handlowych nienaruszających dalszego rozwoju konkurencyjnego rynku wewnętrznego UE. Ponadto w niektórych przypadkach agregacja zapotrzebowania może zwiększyć siłę przetargową Unii.

Jeśli chodzi o wspólny zakup gazu ziemnego, przywołano „mechanizm wspólnych zakupów” Agencji Dostaw Euratomu. W obecnym kontekście, gdy nie istnieje zagrożenie bezpieczeństwa dostaw na rynku uranu, mechanizm ten daje partnerom handlowym pełną swobodę negocjowania transakcji. Podpisanie umowy przez Agencję Dostaw Euratomu potwierdza jedynie, że nie istnieje zagrożenie bezpieczeństwa dostaw. Gdyby umowa mogła zagrozić bezpieczeństwu dostaw, Agencja ma prawo do sprzeciwu wobec niej. Na podstawie powiadomień i innych otrzymanych informacji Agencja Dostaw Euratomu zwiększa przejrzystość rynku paliwa jądrowego poprzez wydawanie sprawozdań okresowych.

Komisja w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi zbada, czy możliwe jest opracowanie procedury dotyczącej gazu, która mogłaby przyczynić się do zwiększenia przejrzystości rynku oraz uwzględniałaby potrzeby w zakresie bezpieczeństwa energetycznego. Ponadto można poddać ocenie mechanizmy dobrowolnego agregowania zapotrzebowania, które mogłyby zwiększyć siłę przetargową europejskich nabywców. Warianty te musiałyby być starannie zaprojektowane i wprowadzone, aby zapewnić zgodność z prawem UE i prawem handlowym. W stosownych przypadkach do procedury mogłyby zostać włączone kraje kandydujące lub potencjalne kraje kandydujące.

Główne działania

Komisja:

- zapewni wprowadzenie środków określonych w komunikacie z września 2011 r. w sprawie zewnętrznej polityki energetycznej;
- oceni możliwości stworzenia mechanizmów dobrowolnego agregowania zapotrzebowania, które mogłyby zwiększyć siłę przetargową europejskich nabywców zgodnie z prawodawstwem UE i prawem handlowym;
- wraz z ESDZ będzie promować bardziej systemowe stosowanie narzędzi polityki zagranicznej do wspierania celów zewnętrznej polityki energetycznej oraz zwiększenia spójności między celami polityki energetycznej i zagranicznej;
- dokona przeglądu decyzji nr 994/2012/UE w sprawie ustanowienia mechanizmu wymiany informacji w odniesieniu do umów międzyrządowych w dziedzinie energii między państwami członkowskimi a państwami trzecimi.

Państwa członkowskie powinny:

- wzajemnie informować się o ważnych decyzjach w dziedzinie krajowej polityki energetycznej przed ich przyjęciem, przy pełnym wykorzystaniu istniejących forów, którym przewodniczy Komisja;
- zapewnić wczesne informowanie Komisji przed rozpoczęciem negocjacji dotyczących umów międzyrządowych, które mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo dostaw energii oraz angażować Komisję w negocjacje. Zapewni to zawieranie umów w pełnej zgodności z prawem Unii.

WNIOSKI

W ciągu ostatnich kilku lat poczyniono znaczne postępy w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego Europy. Pomimo tych osiągnięć Europa jest w dalszym ciągu narażona na skutki kryzysów energetycznych. W związku z tym w europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego określono szereg konkretnych środków mających na celu wzmocnienie odporności Europy oraz zmniejszenie jej uzależnienia od importu energii.

Bezpieczeństwo energetyczne Unii jest nieodłączną częścią ram klimatyczno-energetycznych na rok 2030, a decyzje z nim związane powinny być uzgadniane wspólnie przez Radę Europejską. Przejście na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną pozwoli na zmniejszenie zużycia importowanych paliw kopalnych przez ograniczenie zapotrzebowania na energię i wykorzystanie odnawialnych i innych rodzimych źródeł energii.

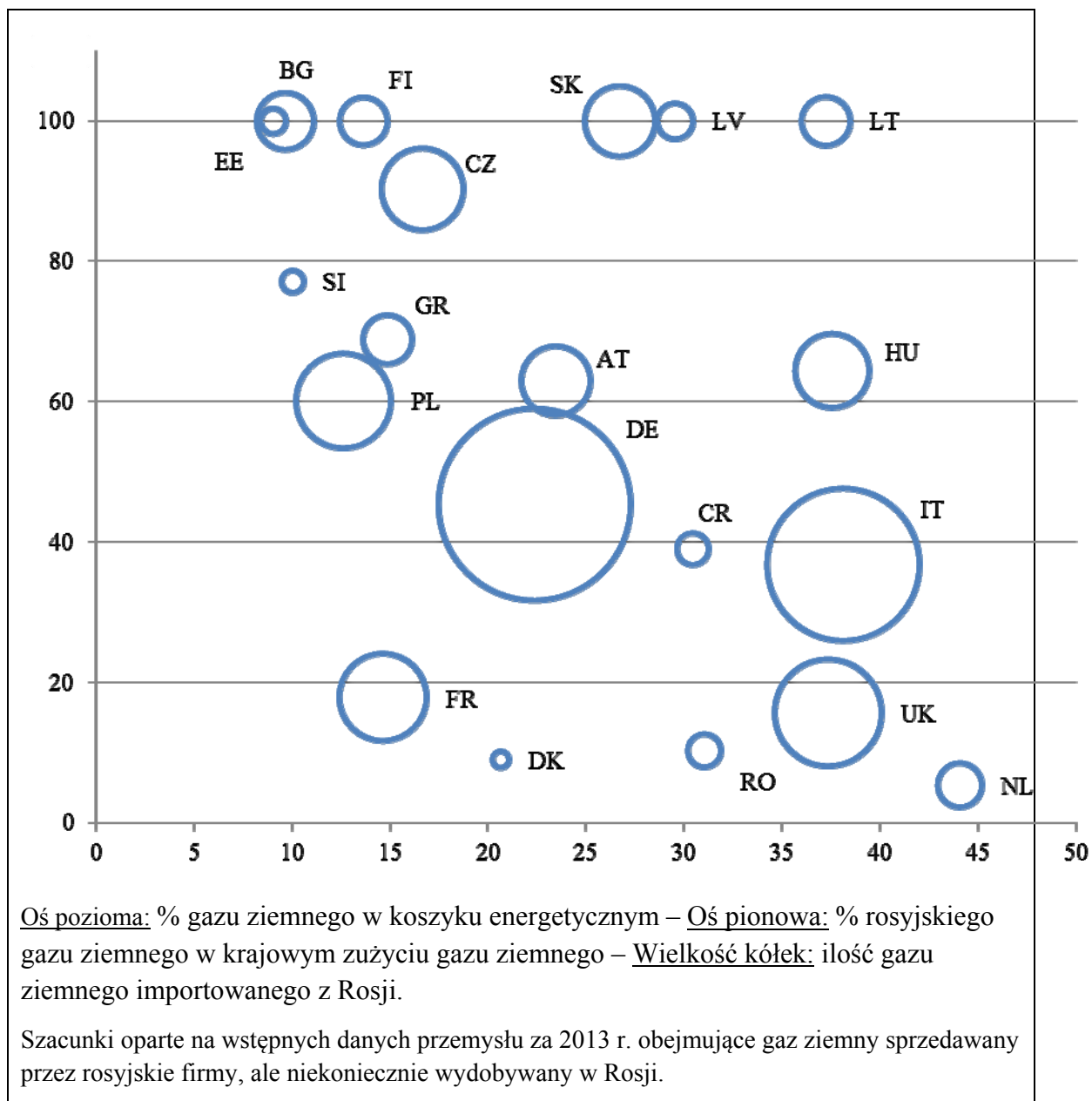
W perspektywie krótkoterminowej

1. W nadchodzącym okresie zimowym Unia musi lepiej przygotować się na zakłócenia dostaw energii. Istniejące europejskie mechanizmy solidarności i reagowania w sytuacji nadzwyczajnej powinny zostać wzmocnione na podstawie ocen ryzyka (testy warunków skrajnych w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego), koordynowanych przez Komisję przy udziale państw członkowskich, organów regulacyjnych, operatorów systemu przesyłowego i innych operatorów w celu zwiększenia odporności. Unia musi także współpracować z partnerami międzynarodowymi w celu opracowania nowych mechanizmów solidarności w zakresie gazu ziemnego i korzystania z instalacji do magazynowania gazu.
2. Nowe inwestycje infrastrukturalne wspierane przez dominujących dostawców muszą być zgodne z wszystkimi zasadami rynku wewnętrznego i konkurencji. W szczególności należy zawiesić projekt Gazociągu Południowego do czasu zapewnienia pełnej zgodności z prawem UE oraz ponownej oceny w świetle priorytetów UE w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego.
3. Unia powinna ściśle współpracować ze swoimi sąsiadami i partnerami we Wspólnocie Energetycznej – w szczególności z Ukrainą i Mołdawią – na rzecz poprawy bezpieczeństwa energetycznego. W tym kontekście z zadowoleniem należy przyjąć niedawną umowę w sprawie rewersu przepływu gazu pomiędzy Republiką Słowacką a Ukrainą.

W perspektywie średnio- do długoterminowej

4. Europa musi zbudować lepiej funkcjonujący i bardziej zintegrowany rynek energii. Należy przyspieszyć realizację priorytetowych projektów w celu połączenia istniejących wysp energetycznych i zapewnienia osiągnięcia celu w zakresie połączeń międzysystemowych zakładającego co najmniej 10 % zainstalowanej zdolności produkcji energii elektrycznej do 2020 r. Do 2030 r. państwa członkowskie powinny być na dobrej drodze do osiągnięcia celu 15 % połączeń międzysystemowych.
5. Unia musi ograniczyć swoją zależność od poszczególnych zewnętrznych dostawców, w szczególności przez dywersyfikację źródeł energii, dostawców i tras. Należy przede wszystkim dążyć do wzmocnienia partnerstwa z Norwegią, przyspieszenia realizacji południowego korytarza gazowego i promowania nowego węzła gazowego w Europie Południowej.
6. Bezpieczeństwo energetyczne i przejście na gospodarkę niskoemisyjną powinny być traktowane priorytetowo w ramach instrumentów finansowych UE w latach 2014–2020, w szczególności przy wykorzystaniu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, instrumentu „Łącząc Europę”, programu „Horyzont 2020” oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. Powinny one również być nadrzędnym celem instrumentów działań zewnętrznych UE, takich jak sąsiedzki fundusz inwestycyjny i fundusz inwestycyjny dla Bałkanów Zachodnich oraz przyświecać działaniom Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.
7. Większa koordynacja krajowych polityk energetycznych jest niezbędna dla sprostania problemowi bezpieczeństwa energetycznego. Krajowe decyzje dotyczące koszyka energetycznego lub infrastruktury energetycznej mają wpływ na inne państwa członkowskie i całą Unię. Państwa członkowskie powinny lepiej informować się nawzajem i Komisję przy określaniu długoterminowych strategii polityki energetycznej i przygotowywaniu umów międzyrządowych z państwami trzecimi. Konieczne są dalsze wysiłki, aby zapewnić większą synergię pomiędzy celami w dziedzinie energii i polityki zagranicznej oraz aby zwracać się do naszych partnerów jednym głosem.

ZAŁĄCZNIK 1: ZALEŻNOŚĆ OD DOSTAW GAZU ZIEMNEGO Z ROSJI

ZALĄCZNIK 2: STATUS NAJWAŻNIEJSZYCH PROJEKTÓW INFRASTRUKTURALNYCH DOTYCZĄCYCH BEZPIECZEŃSTWA DOSTAW

Projekty dotyczące gazu ziemnego

A Projekty krótkoterminowe (2014-2016)			
#	Nazwa projektu	Opis	Data zakończenia
Bałtycki rynek gazu			
1	LT: pływająca jednostka LNG	jednostka pływająca (nie PWZ). Stan: w budowie	koniec 2014 r.
2	Modernizacja rurociągu Kłajpeda – - Kiemena	Zwiększenie przepustowości połączenia z Kłajpedy do rurociągu międzysystemowego LT-LV. Stan: OOS i projekt techniczny	2017 r.
Dywersyfikacja dostaw gazu w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej			
1	PL: terminal LNG	Terminal w Świnoujściu i rurociąg łączący (nie PWZ ze względu na termin ukończenia). Stan: w budowie	koniec 2014 r.
2	Rurociąg międzysystemowy EL-BG	Nowy rurociąg międzysystemowy w celu wspierania dywersyfikacji i dostarczania gazu Shah Deniz w Bułgarii. Stan: wydawanie zezwoleń, OOS (dwuletnie opóźnienie)	2016 r.
3	Rewers EL-BG	Stały rewers na istniejącym rurociągu międzysystemowym (alternatywny lub uzupełniający IGB). Stan: etap poprzedzający studium wykonalności	2014 r.
4	BG: modernizacja pojemności magazynowania	Zwiększenie pojemności magazynowania w Chiren; Stan: etap poprzedzający studium wykonalności	2017 r.
5	Rewers HU-HR	Umożliwienie rewersu gazu z Chorwacji na Węgry. Stan: studium wykonalności	2015 r.
6	Rewers HU-RO	Umożliwienie rewersu gazu z Rumunii na Węgry. Stan: studium wykonalności	2016 r.
7	Połączenie międzysystemowe BG-RS	Nowe połączenie międzysystemowe zwiększające bezpieczeństwo dostaw między Bułgarią a Serbią. Stan: OOS, wyznaczanie trasy, finansowanie (problem związany z rozdziałem Srbijagas dotyczący dostępu do finansowania)	2016 r.
8	Połączenie międzysystemowe SK-HU	Nowy gazociąg dwukierunkowy. Stan: w budowie	2015 r.

B Projekty (2017–2020)			
średnioterminowe			
#	Nazwa projektu	Opis	Data zakończenia
Bałtycki rynek gazu			
1	Połączenie międzysystemowe PL-LT	Nowy gazociąg dwukierunkowy (GIPL) kończący izolację państw bałtyckich. Stan: studium wykonalności/FEED	2019 r.
2	Połączenie międzysystemowe FI-EE	Nowy dwukierunkowy gazociąg morski („Balticconnector”). Stan: etap poprzedzający studium wykonalności/wydawanie zezwoleń	2019 r.
3	Bałtycki terminal LNG	Nowy terminal LNG (miejsce do ustalenia; EE/FI). Stan: etap poprzedzający studium wykonalności/wydawanie zezwoleń	2017 r.
4	Połączenie międzysystemowe LV-LT	Modernizacja istniejącego połączenia międzysystemowego (w tym tłoczni gazu). Stan: etap poprzedzający studium wykonalności	2020 r.
Umożliwienie przepływu gazu z Hiszpanii na północ			
1	Połączenie międzysystemowe ES-FR „Midcat”	Nowe połączenie międzysystemowe (w tym tłocznia gazu) umożliwiające dwukierunkowy przepływ gazu ²⁹ między Francją a Hiszpanią. Stan: studium wykonalności	do ustalenia
Dywersyfikacja klastrów gazowych w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej			
1	Połączenie międzysystemowe PL-CZ	Nowy gazociąg dwukierunkowy między Republiką Czeską a Polską. Stan: studium wykonalności/FEED, wydawanie zezwoleń (CZ)	2019 r.
2	Połączenie międzysystemowe PL-SK ³⁰	Nowy gazociąg dwukierunkowy między Słowacją a Polską. Stan: ostateczna decyzja inwestycyjna w 2014 r.	2019 r.
3	PL: 3 gazociągi wewnętrzne i tłocznia gazu	Wewnętrzne wzmocnienia niezbędne do połączenia punktów wejścia na wybrzeżu Morza Bałtyckiego z połączeniami międzysystemowymi PL-CZ i PL-SK. Stan: etap poprzedzający studium wykonalności	2016–2018

²⁹ Przepływ z Hiszpanii do Francji w przypadku załamania dostaw w Europie Zachodniej/Środkowej. Przepływ z Francji do Hiszpanii do celów arbitrażu wysokich cen gazu w Hiszpanii. Należy również wzmocnić „Artère du Rhône”.

³⁰ Te dwa połączenia (PL-CZ, PL-SK) umożliwią przepływ między Morzem Bałtyckim i Morzem Adriatyckim, a także transport gazu z DE-NL-NO, co doprowadzi do znacznego zwiększenia bezpieczeństwa dostaw w całej Europie Wschodniej (i Południowo-Wschodniej).

4	TANAP (TR-EL)	Transanatolijski rurociąg gazu ziemnego doprowadzający gaz kaspijski do UE przez Turcję i otwierający południowy korytarz gazowy. Stan: studium wykonalności/ ostateczna decyzja o inwestycji	2019 r.
5	TAP (EL-AL-IT)	Wewnętrzny odcinek południowego korytarza gazowego. Bezpośrednie połączenie z TANAP. Stan: wydawanie zezwoleń	2019 r.
6	IAP (AL-ME-HR)	Nowe połączenie międzysystemowe stanowiące część bałkańskiego pierścienia gazowego i połączone z TAP. Stan: studium wykonalności/FEED	2020 r.
7	HR – terminal LNG	Nowy terminal LNG w Krk zwiększający bezpieczeństwo dostaw i dywersyfikację w regionie. Stan: studium wykonalności/FEED (problemy związane z finansowaniem)	2019 r.
8	BG: system wewnętrzny	Przebudowa i rozbudowa systemu transportu niezbędnego do integracji regionalnej. Stan: studium wykonalności/FEED	2017 r. (do potwierdzenia)
9	RO: system wewnętrzny i rewers do UA	Integracja rumuńskiego systemu tranzytowego i przesyłowego oraz rewers do Ukrainy. Stan: studium wykonalności (kwestie regulacyjne związane z rewersem)	do ustalenia
10	EL: tłocznia gazu	Tłocznia gazu w Kipi w celu umożliwienia połączenia z TANAP i TAP. Stan: wydawanie zezwoleń	2019 r.
11	EL: terminal LNG w Aleksandropolis	Nowy terminal LNG w północnej Grecji. Stan: wydawanie zezwoleń	2016 r. ³¹
12	EL: Egejski terminal LNG	Nowy pływający terminal LNG w Zatoce Kawala. Stan: studium wykonalności/FEED, wydawanie zezwoleń	2016 r. ³²

Projekty w zakresie energii elektrycznej

A Projekty krótkoterminowe (2014-2016)			
#	Nazwa projektu	Opis	Data zakończenia
Zakończenie izolacji bałtyckiej			
1	Nordbalt 1 i 2	Połączenia międzysystemowe Szwecja-	2015 r.

³¹ Informacja przekazana przez promotorów projektów, ale rozruchu można raczej oczekiwać po 2017 r.

³² Tamże.

		Litwa (nie PWZ). Stan: w budowie	
2	Połączenie międzysystemowe LT-PL	Nowe połączenie międzysystemowe i stacje konwertorowe back-to-back; kolejny etap planowany na 2020 r.; odpowiednie wzmocnienia niezbędne w PL. Stan: w budowie	2015 r. (pierwszy etap)
B Projekty średnioterminowe (2017–2020)			
#	Nazwa projektu	Opis	Data zakończenia
Zakończenie izolacji bałtyckiej			
1	Linie wewnętrzne w LV i SE	Zwiększanie zdolności przesyłowych na połączeniu międzysystemowym LV-SE (Nordbalt). Stan: studium wykonalności/FEED	2019 r.
2	Połączenie międzysystemowe EE-LV	Połączenie międzysystemowe i powiązane wzmocnienia w EE. Stan: studium wykonalności/FEED	2020 r.
3	Synchronizacja EE, LV, LT z sieciami Europy kontynentalnej	Synchronizacja państw bałtyckich. Stan: studium wykonalności	2020 r. (do potwierdzenia)
Zakończenie izolacji iberyjskiej			
1	Połączenie międzysystemowe Francja-Hiszpania	Kabel podmorski HVDC między Akwitanią (FR) a Krajem Basków (ES)	2020 r. (do potwierdzenia)